

פרוטוקול מס' 196

מישיבת ועדת הכנסת
סיום ג', א' בכסלו תשל"ג - 7.11.72, בשעה 18.00

נ כ ח ר :

י . ישעיהו - יו"ר הכנסת

חברי הוועדה:

- א . אנקוריון - היו"ר
- ט . ביבי
- ס . ברעם
- י . גולן
- ב . הלוי - במקום חה"כ צימרמן
- ט . זר
- א . יפה
- י . נחושתן
- ט . נסים
- ט . סורקיס - במקום חה"כ נבון
- א . עופר
- א . רזיאל-נאור
- ט . שחל

מוזמנים:

- ב.צ. קשת - סגן יו"ר הכנסת
- ח . מן - מנהלת לשכת יו"ר הכנסת
- ט . שמגר - היועץ המשפטי לממשלה
- ש . יעקבסון - סגן מזכיר הכנסת

מזכירת הוועדה: ט . ברפי

רשמה: נ . רינגלר

סדר-היום: א . חלות עקרון "סוב-יודיזה" על הדיון בנושא:
"שביתת רופאי קופת חולים הכללית".

-391-

(נתקב) 7-27.11.72

היו"ר א. אנקוריון:

אני פותח את הישיבה.

א. חלוקת עקרונות "סוב-יודיצה" על הדיון בנושא: "שביתת רופאי קופת חולים הכללית"

קראנו לישיבה זו, לאחר נעילת הישיבה הכנסת עוד בטרם מיצתה הכנסת הנושאים שעמדו על סדר יומה, כיוון שהתעוררה השאלה: האם חל עקרון ה"סוב-יודיצה" על הדיון שעמד על סדר יומה של הכנסת בנושא: "שביתת רופאי קופת חולים הכללית". כיוון שהתברר שהדיון בשאלה זו עלול להיות ממושך ויגע; כי אין זה עניין שניתן להחליט עליו מייד, אלא יכולות להישמע דעות שונות בנושא - ננעלה ישיבת הכנסת. יכול להיות שאפשר היה להכריז על הפסקה של מחצית השעה, אילו אפשר היה להחליט תוך חצי שעה בעניין זה בוועדת הכנסת.

לעצם העניין: השאלה התעוררה כיוון שעניין חוקיות השביתה נמצא עתה בדיון בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב.

היו"ר הכנסת. י. ישעיהו:

כמה רגעים לפני סיום הדיון בנושא הראשון שעמד על סדר יומה של הכנסת נכנס אלי שר הבריאות ואמר לי: אומרים לי שהעניין הוא סוב-יודיצה, בית-המשפט עדיין לא סיים הדיון בעניין והדיון היום בכנסת יכול לגרום לצרות. ביקשתי לשמוע דעתו של שר המשפטים. שר המשפטים אמר שיש מקום לשיקול כזה; על כל פנים, יכול להיות שהשופט יגיד שהכנסת דנה בנושא ואין לה לעשות בכל העניין הזה.

שקלתי מה עלי לעשות. אמרתי לשני השרים שאני חושב שהכלל של סוב-יודיצה אינו חל על הכנסת, כי הכנסת ריבונית ולא יכול לחול עליה עקרון הסוב-יודיצה. אבל הייתי שרוי במצב לא נוח. קיום הדיון מבלי להתחשב במצב המיוחד שיושב שופט על-פי דין הדן בנושא זה ויכול להיווצר משבר בתוך משבר ויטענו שבגלל קיום הדיון בכנסת העסק התפורר באיזה שהוא מקום. אמרתי שהנזק הקטן ביותר הוא לנעול את הישיבה. יכולתי להודיע שהישיבה תיפסק למחצית השעה. ברור היה לי שעלי לכנס את ועדת הכנסת ושר המשפטים אמר לי שהדיון בוועדת הכנסת יהיה עקרוני ולא יסתיים בחצי שעה, מוטב שהדיון יתקיים ברוח סבלנית ונוחה.

לכן הצעתי לנעול את הישיבה. פורמלית, לא היה זה בגלל הנימוק של סוב-יודיצה. מעשית, היה זה כדי שוועדת הכנסת תדון בעניין. אני מעריך את הנזק שבגרום לכנסת כאשר מפסיקים את ישיבת הכנסת, אבל לא הייתה ברירה. הברירה הייתה: או לקיים את הדיון בכנסת למרות שהעניין נמצא בדיון בבית-המשפט; או לנעול את הישיבה ולכנס את ועדת הכנסת שתדון ותקבע הלכה אחת ולתמיד.

רצוני להפנות תושמת ליבכם לכך שבנסיון הכנסת עלי עניין הסוב-יודיצה. ועדת הכנסת החליטה ב-24.8.62 (בתקנון הכחול עמ' 53, סעיף 64) "אין לסטות מן הנוהג המקובל בכנסת שלא להעלות עניינים הנמצאים 'סוב-יודיצה'". הכנסת החליטה לקיים דיון בשביתת הרופאים עוד לפני שהוגשה תביעה לבית-המשפט. הנושא נקבע כאשר כבר היה המשפט, אבל חשבנו שצו המניעה יתברר והכנסת תדון בנושא אחר שהוא כבר יסתיים מבחינת בית-המשפט. קרה שהתנגשות נוצרה.

בתקנון החדש, בתסקון התקנון החדשות, בפרק הצעות לסדר-היום, סעיף 71(א)(3) כתוב: "הצעה לסדר-היום טעונה אישור יושב-ראש הכנסת והוא רשאי שלא לאשר אותה אם תכנה או ניסוחה כוללים עניין מסויים התלוי ועומד להכרעה בבית-משפט". התקנון מביא בחשבון את עקרון הסוב-יודיצה. יכולים להיות מקרים בהם חבר הכנסת יעלה על הדוכן וידבר על נושא התלוי ועומד בבית-המשפט - ידבר בהרחבה וינתח את הנושא - ויהיה בזה משום התערבות במהלך המשפט. על כך מדבר סעיף 63 (בתקנון הכחול, עמ' 52, החלטת ועדת הכנסת מיום 10.3.53) "התערבות במהלך של משפט המתנהל בבית-משפט על-ידי פניה ישר לבית המשפט או על ידי העלאת פרטי המשפט מעל בימת הכנסת, כל עוד לא ניתן פסק דין סופי, אינה עומדת בהתאמה למעמדו של חבר-הכנסת, ויש להימנע בכך".

הוראה זו חלה על חברי הכנסת; ברור לי שאינה חלה על הכנסת. על כל פנים, כדי שהכנסת לא תסתבך בנושא זה, מן הדין שוועדת הכנסת תקדיש לו דיון ממצה ותקבע בעניין זה הלכה ברורה, כדי שלא ניתקל יותר במקרה כזה. אם ועדת הכנסת תקבע שנושא שתלוי ועומד בבית-משפט לא יידון בכנסת - נחליט כך; ואם תקבע הוועדה שעל אף שהנושא תלוי ועומד בבית-המשפט, אם הכנסת רוצה לדון בו היא תדון בו - כך ננהג. ושלא יישנה הדבר, ש-5 דקות לפני שמתחילים לדון בנושא העומד על סדר היום מתעוררת בעיה והברירה היא לנעול את ישיבת הכנסת כדי לאפשר לוועדת הכנסת להחליט בנושא.

היו"ר א. אנטוריון:

לענין התקדימים: יושב-ראש הכנסת חסך לי עבודה בכך שהיפנה תשומת ליבם של חברי-הוועדה לתקדימים. לגבי התקדים משנת 1962, מצאתי הפרוטוקול של ועדת הכנסת מיום 24.7.72 בו דנה הוועדה בשאלה שנתעוררה בישיבת יו"ר הכנסת והסגנים אגב הדיון בהכרת דחיפות הצעתו של חבר-הכנסת י.מ. לוין בענין דיון בכנסת בעניינים הנמצאים 'סוב-יודיצה'. הצעתו של חבר-הכנסת יצחק מאיר לוין היתה: "הקמת ועדת חקירה לבירור דרכי עבודתה של המשטרה והתביעה הכללית בענין האשמת הרב מנדלסון ואנשי קוממיות". הוועדה החליטה שתי החלטות: א) "שאינן לסטות מן הנוהג המקובל בכנסת שלא להעלות עניינים הנמצאים 'סוב-יודיצה'"; ב) "ההצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת י.מ. לוין האומרת 'הקמת ועדת חקירה לבירור דרכי עבודתה של המשטרה והתביעה הכללית בענין האשמת הרב מנדלסון ואנשי קוממיות' - אינן להעלות בגלל היותה כרוכה בענין שהוא 'סוב-יודיצה'". כלומר: היתה קודם כל החלטה עקרונית ואחר-כך החלטה שהתייחסה למקרה הקונקרטי.

שאלתי את היועץ המשפטי לממשלה אם ידוע לו באיזה שלב נמצא הדיון בנושא שביתת הרופאים, אך שכחתי שהיועץ המשפטי ונציגיו אינם בכלל צד בענין זה. נראה לי שחשוב להגדיר, לצורך הדיון בינינו, מהו בדיוק הענין הנמצא בדיון בבית-המשפט. נדמה לי שהענין הנמצא בדיון בבית-המשפט הוא שאלת חוקיותה של השביתה - האם השביתה בניגוד לחוק, או לא. השאלה מהו הענין עליו דן בית-המשפט חשובה לנו מאוד לבירור הענין.

מ. שמגר:

בשלב זה הייתי רוצה להעיר לגבי הרקע של הפרובלמה שלפנינו. המושג שאנחנו קוראים לו "סוב-יודיצה", ביטוי בחוק הישראלי בסעיף בחוק בת-המשפט, אשר קובע שאין לפרסם דברים על דבר התלוי ועומד בבית-המשפט, אם דברים אלה עלולים להשפיע על הדיון. אינני מצטט את הסעיף באופן מילולי. אמת המידה היא אם הדבר תלוי ועומד בבית-המשפט ופרסומו עלול להשפיע על בית-המשפט. הוראה זו היא הוראה שיש סנקציה פלילית בצידה. על חברי-הכנסת הנואמים בכנסת חלה הוראת סעיף 1 של חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, האומרת: "חבר הכנסת לא ישא באחריות פלילית או אזרחית, ויהיה חסין בפני כל פעולה משפטית, בשל הצבעה, או בשל הבעת דעה בעל-פה או בכתב, או בשל מעשה שעשה - בכנסת או מחוצה לה - אם היו ההצבעה, הבעת הדעה או המעשה במילוי תפקידו, או למען מילוי תפקידו כחבר הכנסת." ; כך שסעיף זה מנטרל את הסעיף הנ"ל בחוק בת-המשפט.

אילו בתקנון הכנסת לא היתה הוראה מפורשת בענין ה"סוב-יודיצה", הרי ההוראה שישנה בחוק הפלילי לא היתה חלה על הכנסת, כי הכנסת משוחררת מן הכבלים על חופש הביטוי, יהיו אלה כבלים הנובעים מחוק איסור לשון הרע, או כל חוק אחר. באה הכנסת וקבעה חוק לעצמה הנובע מן התקנון וקיומו. כל עוד הם קבועים בתוך התקנון. הם נמצאים בשליטתה המלאה של הכנסת.

מה קובע סעיף 71ד(א) של התקנון? -

יושב-ראש הכנסת רשאי שלא לאשר הצעה לסדר-היום אם תכנה או ניסוחה... כלומר, מדובר על דברים שתכנם או ניסוחם תלויים ועומדים להכרעה בבית-משפט.

איננו יודע מהו הנושא התלוי ועומד בבית-המשפט. קיבלתי הוראה קצרה לפני הישיבה ולא הספקתי להתעדכן ולדעת מהי עילת עורך הדין זהבי שפנה לבית-המשפט.

הפרובלמטיקה של "סוב-יודיצה" אינה פרובלמטיקה ישראלית ספציפית. הנושא שגרם למינויה של ועדה פרלמנטרית באנגליה היה החוק המקביל לחוק סכסוכי העבודה שלנו. בעקבות הפרשיות, כאשר היתה השביתה הגדולה בבריטניה, עלתה השאלה כיצד להעלות את הענין בפרלמנט כאשר השר נותן צו ואומר שאפשר לנקוט בצווים מסויימים בעקבות השביתה. הדו"ח מתייחס לנושא והולך ומאשר צדקתי של הכלל - לא החוק מבחון, אלא הסייגים שהפרלמנט קבע לעצמו הם המצדיקים קיום הכבלים האלה לגבי ענין התלוי ועומד. הם מאמתים אבחנה שהתעוררה מצלי לפני כשנה. הם קובעים שהדבר אינו חל על הצעות חוקים שהממשלה מגישה לכנסת. הוועדה הפרלמנטרית קבעה שהסייג לא יחול סביב סכסוכי עבודה.

הרקע הוא סייגים שהכנסת קבעה לעצמה בתקנון, ועל-ידי יושב-ראש הכנסת הנכבד. לדאבוני אין בידי הנושא העומד למשפט בבית-המשפט.

מ. סורקים:

מחר יכולים לשתק בצורה זו את הכנסת. שמעתי רופא שאמר: אוי ואבוי לחולה שיקבל עזרה רפואית מרופא שקיבל צו עבודה. העניין שייך למליון מבוססים בקופת החולים הכללית. השביתה אינה על סכסוך עבודה, לא על תנאים סוציאליים, אלא על שררה - מי ינהל את המשרד. כבוד השופט יושב בעניין זה כמה ימים. העניין הוא חמור מאוד. מה שענייני ראו בבת-חולים היתה זו זנועה. חולים בכו וסתמו להם את הפה. כבוד השופט רוגז עלי ואני רוגז על כך שלא הכריחו את הרופאים לעבוד. הוועד הפועל לא שייך לרופאים.

אפילו לא הכריזו על הפסקה. גם כלפי חוץ צריך היה להכריז על הפסקה. הכנסת יכולה להמתין חצי שעה, או שעה עד לחידוש הדיון; או אם היה מסתמן שהישיבה נמשכת זמן רב אפשר היה לכנס שוב את הכנסת ולנעול את הישיבה. כאשר ביקשתי לזעוק חמס על דברי יושב-ראש הישיבה שביקש לנעול את הישיבה, לא נתנו לי - דיברתי בלי רשות. אנחנו חיים בחסדו של השופט שהוציא צווי עבודה. אני מערער על מה שקורה. לכן ממשיך אני למחות ומזהיר את יושב-ראש הכנסת וועדת הכנסת מקיום התקדים. יש סיעה אחת שאינה מיוצגת ברגע זה בישיבה - אינני רוצה לנקוב בשמה - נניח, שמחר יתקיים דיון שהוא שאלת חיים למדינה. די יהיה לפנות לבג"צ ולשתק את עבודת הכנסת. זה לא נושא של מה בכך. לו היה זה נושא אחר הדוחה את הנושא הזה - לא הייתי נזעק כל כך. אני רואה זאת כדבר חמור מבחינה ציבורית ומכל הבחינות.

מ. נסים:

אינני יכול לנתק זאת מהדיון שהיה, ולהגיד כיצד זה רצוי שיהיה. מה שקרה היום - אולי לא בזדון, לא ברוע לב ובהדאי בתום לב - גרם לוול לציבור. אם אמנם המוסד טוב-יודיצה חל על הכנסת - זה מכוח הכנסת עצמה. תרצה - תרסן את עצמה; תרצה - תתיר כל שיג ושיחה בעניין התלוי ועומד בבית-המשפט. ברור אם כן שהמוסד טוב-יודיצה כמוסד משפטי פחייב, איננו חל על הכנסת ולא על חבריה כחידים. קיבלנו על עצמנו - לא בחדנה, היה על זה ויכוח נוקב בוועדה ובמליאת הכנסת - את סעיף 71(א)(3): "עניין מסויים התלוי ועומד להכרעה בבית-משפט".

סעיף 71(א)(3) אינו חל על המקרה של היום. מה שנאמר כאן הוא שיושב-ראש הכנסת יאשר הצעה לסדר-היום והוא לא יאשר אותה אט עניינה תלוי ועומד להכרעה בבית-משפט. אנחנו נמצאים בשלב אחר - יו"ר הכנסת כבר אישר את ההצעה, הכנסת החליטה לדון בנושא והנושא אף נכלל בסדר יומה של הכנסת. לכן אין להזכיר בדיוננו את סעיף 71(א)(3), כיוון שאינו חל על הנושא הזה.

מה שנאמר כאן איננו מכסה מקרה זה. רצוני לנמק מדוע. אפילו אם היינו מקבלים על עצמנו את סוראו של מוסד הסוב-יודיצה, במה דברים אמורים? - אנחנו בכנסת איננו דנים וגם לא נדון אם שביתת הרופאים, או שביתת המורים; היא חוקית או לא חוקית. לא נעלה זאת לסדר-היום. לשם קביעה אם עניין מסויים חוקי או לא חוקי - קיים בית המשפט. הנושא שהעלנו לסדר-היום ומה שהכנסת החליטה, ולא היתה מחליטה אילמלא ראתה את העניין בחומרה רבה, ולא בכל יום מחליטים - היה זה משום העניין הציבורי החמור שסכנת נפשות כרוכה בו. איננו מתערבים בשאלת החוקיות. יכולה היתה לעלות טענת סוב-יודיצה אם מוקד דיוננו היה עניין החוקיות. אם היה מישהו מציע לכנסת להסיק מסקנה מהדיון, ששביתת הרופאים היא בלתי חוקית. מה שאמר חבר-הכנסת סורקים זו הודאה מפורשת שלא לקיים את שנועת הרופא. נניח שהשופט היה מחליט שהשביתה בלתי חוקית - הרופאים היו יכולים להפר את הצו. נניח שהשביתה היתה בלתי חוקית, נניח שהלכו לבירור - היכן מעמדה של הכנסת?

הצעת יו"ר הכנסת לנעול את הישיבה הוצעה בתום לב, אבל תוצאת הדחיה היא הפרת חובתה של הכנסת וביזוי מעמדה מול מה שאיננו קיים אפילו. אין כאן עימות בינינו לבין הרשות השופטת. ואפילו היה זה עימות - הכנסת היא מוסד ריבוני, יו"ר הכנסת אמר זאת בראשית דבריו. אנחנו יכולים להחליט לדון בעניין מסויים אם רצוננו בכך. נרסן את עצמנו בעניין של התערבות ישירה במשפט; אבל לא בסדרים ציבוריים, לא בחיי אנוש - זה תפקידנו. שום עותר לא יכול היה לפנות לבית-המשפט על הרקע הציבורי. הוא יכול היה לפנות על כך שהשביתה בלתי חוקית.

אינני יודע מה ניתן לתקן. הדבר היחיד שניתן לתקן הוא - שמחר תקיים הכנסת דיון בנושא זה מייד אחרי הצעת אי-האמון. על הכנסת לדון בנושא בלי להמתין ובלי להתחשב במה שיתרחש מחר בבית-המשפט.

א. רזיאל-נאור:

האם יו"ר הכנסת קיים התייעצות עם סגניו לפני שהחליט על נעילת הישיבה?

ואם לא קיים התייעצות זו - מדוע?

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

בראשית דברי אמרתי שכל הענין קרה 3-4 דקות לפני גמר הדיון בנושא שעמד על סדר יומה של הכנסת, כאשר באו אלי בבהלה וצריך היה להודיע מה ייעשה אחרי תום הדיון בחוק העותמאני. אני מצטער. ברגע הראשון חשבתי להציע להפסיק את הישיבה ולכנס את ועדת הכנסת. החברים אמרו שוועדת הכנסת תשב זמן רב ואי-אפשר לתת לכנסת להמתין עד גמר ישיבת ועדת הכנסת. חשבתי שנעילת הישיבה תהיה הנזק הקטן ביותר והבאתי בחשבון שהדיון יכול להתקיים מחר.

לא היתה בידי שהות לכנס לישיבה את

סגני יושב-ראש הכנסת.

א. רזיאל-נאור:

אני מרשה לעצמי שלא להסכים להנמקות שהביא לפנינו יושב-ראש הכנסת. קודם כל, מה הגורם של הבהלה? קרתה חלילה פלישה? כמובן ששיחות בפרוזדורי הכנסת יש להם ערך, אבל אינם יכולים ליהפך לדבר קבוע. נושא זה הוגש ליו"ר הכנסת והסגנים, אשר הכירו בדחיפותו; הכנסת החליטה לקיים דיון בנושא ואושר ופורסם שהדיון יתקיים היום. מי שחשב שזו פגיעה בעקרונות הסוב-יודיציה חייב היה להביא זאת לידיעת היו"ר בצורה המקובלת - או על-ידי שר המשפטים, או על-ידי מזכיר הממשלה, או היועץ המשפטי של המשרד שבענייניו מדברים; דהיינו, משרד הבריאות. אבל סתם שמישהו שאל שאלה ריטורית - מזה מתפתחת בהלה? מה הקושי להכריז על הפסקה ולאחר ישיבת ועדת הכנסת להמשיך בישיבה, או לנעול אותה ולדחות את הדיון למחר?

תפקיד הכנסת לדון בנושאים אלה. וכי בכוננת הכנסת היה להכנס לדיון האם על בית המשפט לפסוק יסוד הביניים אכן ייהפך לצו סופי? וכי זה היה נוסח ההצעה שהובאה לידיעת יו"ר הכנסת והסגנים? הרי הסיעות שהגישו את ההצעה כתבו במפורש את הנושא: "שניתן רופאי קופת החולים הכללית והסכנה להידרדרות שירות הבריאות במדינה". זו הסכנה המוחשית. אני מכירה אישה שעלולה להפסיד ראשיתה בגלל טיפול לא דחוף בעינה. הכנסת צריכה לדון בצד האתם של הענין ואין בכוננתה להתערב בנושא המדויק העומד על סדר-היום בבית-המשפט. ההטעה של סוב-יודיציה איננה חלה על הכנסת ובפרט לא במקרה זה, כי הנושא נכלל בסדר-היום של הכנסת בטרם היתה פניה לבית-המשפט בנושא זה.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

ההצעה לסדר-היום הוגשה בטרם היה המשפט, אבל יושב-ראש הכנסת והסגנים אישרו את ההצעה אחרי שהיה המשפט, וזאת מתוך ציפיה שהמשפט ייגמר עד לדיון בכנסת.

א. רזיאל-נאור:

קיימת סכנה שכל דבר יכול להפוך ל-סוב-יודיציה ולשתק את הכנסת. זה איננו דבר של מה בכך. נתאר לעצמנו שהכנסת דנה באישור תקציב משרד הבטחון ואזרח פלוני יפנה בעתירה לבית-המשפט ויטען שמוציאים כסף רב והדבר פוגע אינני יודעת כמה - אז הכנסת תשותק ולא תעבוד.

אנחנו כמו ידענו יוצרים תקדים שישים לאל את פעולת הכנסת. והרי יו"ר הכנסת והסגנים מופקדים על חובותיה וזכויותיה של הכנסת. חובתה של הכנסת לעבוד ולא לקבל לפתע שיתוק.

ב. ארזי:

אילו היינו דנים בענין שאנחנו לגופו חלוקים לגבינו - הייתי מבין שיש התרגשות. כל אחד היה אומר בדיון מה שהיה אומר וקורא לרופאים שיפסיקו שניתתם. אינני חושב שיימצא בכנסת חבר אחד שיצדיק את השביתה הזאת, על כל פנים רובה המכריע של הכנסת בעד הפסקת השביתה. אילו היה הדיון מתקיים - היינו מאזינים לנאומים שתכנס היה שלילת השביתה. אם אנחנו מאוחדים בדעה זו, אפשר לדבר על הענין בפחות התרגשות. על הענין לגופו צריך לדבר בהתרגשות.

לפני כמה חודשים קיבלנו את סעיף 71. יכול להיות ששגינו, ואם שגינו - כולנו אחראים. לשגיאה המחוקק יכול לשנות את הדברים. כרגע השאלה היא: על איזה יסוד פעל יו"ר הכנסת? היו"ר פעל כפי שהבין, על יסוד התקנון.

אמרת שאני נגד החלת עקרון הסוב-יודיזה על הכנסת, אבל הואיל והתעוררה הבעיה אני

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

מבקש שוועדת הכנסת תפסוק בה.

ד. ארזי:

אני סבור שהנימוק של סוב-יודיזה תופס במקרה זה, כי השופט עלול להיות מושפע מדברי חברי הכנסת ואילו אנחנו רצינו שלא יהיה מושפע. אין לראות בכך עילה לשינוי התקנון והתקדימים. אני מניח שהמשפט בענין שביבת הרופאים יסתיים מחר. כל עוד לא שינינו את הסעיף בתקנון - אינני רואה אפשרות פתרון לדבר. אינני מדבר על כך אם צריך היה להכריז על הפסקת הישיבה, או בעילתה. אינני חושב שוועדת הכנסת צריכה לעסוק בזה - זה עניינם של יושב-ראש הכנסת והסגנים.

מ. זר:

ההתרגשות היא מפני שהופסקה ישיבת הכנסת. הענין יבוא לידי ביטוי בעתונות ובטלוויזיה. אנחנו אומרים שצריכים לשמור על כבודה של הכנסת, הציבור הרחב אינו מבין מה זה סוב-יודיזה ואינו יודע במה מדובר. כאשר באים לדון בענין כה חיוני ובוועלים את ישיבת הכנסת - חזקה על העתונאים שיעשו סכך מטעמים.

היום, בשעה 13.00, התקיימה ישיבת יו"ר הכנסת והסגנים. נציג הממשלה השתתף בישיבה. האם לא יכלו למנוע זאת? אילו מזכיר הממשלה היה מודיע שהתעוררה שאלה כזאת, או ישנה מחשבה כזאת - חזקה על יו"ר הכנסת והסגנים שהיו מבררים את הענין ובכך היו מונעים מקרה זה. אינני יודע אם שר המשפטים צריך להתערב בכל דבר בכנסת. כיוון ששר הבריאות פגש בכנסת את שר המשפטים, אמר שר המשפטים שזה סוב-יודיזה והלכו שניהם ליו"ר הכנסת והעמידו אותו בפני מצב לא סביר. דברים כאלה לא צריכים להיעשות במקרים כאלה.

סעיף 63 (עמ' 52 בתקנון הכחול) אינו תופס במקרה זה. איש לא תיאר לעצמו שהיום, מעל בימת הכנסת, יבקשו חברי הכנסת מהשופט לפסוק כך וכך. שום חבר הכנסת לא היה פונה לביית-המשפט. כל הדיון בא לפנות לרגש האחריות של הרופאים. לפי מה שקרה היום, אפשר יהיה לעכב כל דיון בכנסת. אם ייקבע למחר דיון בענין העלאת דמי הנסיעה באוטובוסים, יפנה אזרח לביית-המשפט והדיון בכנסת לא יתקיים. באיזה מצב נעמוד? כל מפלגה פוליטית תוכל לעכב את עבודת הכנסת. מפלגה תפנה לאחד מחבריה הנאמנים ותבקש ממנו לפנות לביית-המשפט ובכך תעכב הדיון באותו נושא בכנסת. אנחנו פותחים פתח שאולי היום הוא נוח, אבל מחר הוא עלול להיות מאוד לא נוח.

אני מציע לקיים הדיון בנושא זה מחר, אחרי הצעת אי האמון לממשלה. יו"ר הכנסת יאמר מעל בימת הכנסת, לא שקרתה תקלה, אלא מתוך שמירת יתר ודקדוק בסדרי עבודת הכנסת ננעלה ישיבת הכנסת כדי שוועדת הכנסת תתכנס ותדון בנושא.

מ. ברעם:

אני חושב שבמציאות שהיתה לפנות ערב יו"ר הכנסת לא יכול היה לתת פירוש מוסמך. אחר מאשר התקנון. אני מצטער שהיו"ר נעל הישיבה לפני מתן הפירוש המוסמך. יו"ר הכנסת אינו עומד פה בפני ועדת חקירה. יו"ר הכנסת הוא הקובע את סדר-היום של ישיבת הכנסת. אני מצטער צער רב, בניגוד לדעתו של חבר-הכנסת ארזי, שלא הפסקנות את הישיבה, אלא סיימנו אותה. אני חושב שאנחנו לעיתים קרובות - ואשמח לשמוע דעתו של חבר-הכנסת הלוי - לוקחים על עצמנו מגבלות של סוב-יודיזה משום שנוצר מצב שישנם חברי הכנסת העלולים לנצל חופש הדיבור ולדבר על עניינים העומדים בביית-המשפט.

בענין התקדים שהזכיר יו"ר הוועדה בנוגע לאנשי קוממיות - היה זה ענין של סוב-יודיזה. היה מדובר על אנשים שנתנו חיפוי בניגוד לחוק למעשה פלילי. אני מתאר לעצמי שהרגבים היו אומרים שמגיע לרב סנדלסון זל"ש, ואילו אני הייתי אומר מעל בית הכנסת שמגיע לו לשבת בבית-סוהר - יכול להיות שזה היה משפיע על השופט. וכי מתווכחים אנחנו אם השביתה חוקית, או בלתי חוקית? אם זה לא מובטח - אני מציע שנתקן זאת. אינני רוצה שנפעל בניגוד לתקנון.

אני בדעה - ואמרת זאת גם לשר המשפטים - שהעקרון של סוב-יודיזה אינו חל במקרה זה, כי איננו משפיעים על חוות הדעת של בית-המשפט. אם נשים עלינו כבלים כאלה יכול להיות שמחר ייסמא "חכם" שיפנה לביית-המשפט, בנושא הנדון באיזה שהוא שלב בכנסת, ויעכב עבודתה של הכנסת. לא זו היתה הכוונה כאשר חוקקנו סעיף זה. כוונתנו היתה פשוטה מאוד. אביא לדוגמה את ענין לבסקי - אני חושב שכל עוד לא ניתן פסק-הדין אין להתערב במהלך המשפט, כי הדיבורים יכולים להשפיע על מתן

ס. ברעם:

פסק הדין על-ידי בית-המשפט. נניח שמחר היו עובדי חברת החשמל שובתים, ושביתתם יכולה לשתק את כל הכוח במדינה - האם יכולים אנו להתעלם מכך שזו בעיה ציבורית ממדרגה ראשונה?

אני מציע ליו"ר הוועדה וליועץ המשפטי שמגר להגדיר על אילו מקרים חל העקרון של סוב-סודיזציה. הכנסת לא יכולה להיות אדישה במקרים הקבועים לציבור גדול במדינה, משום שמישהו הגיש עתירה לבית-המשפט. סעיף זה עלול לפגוע בנו. לא נתקן את הסעיף כל עוד היועץ המשפטי לא יגיד לנו שאנחנו מוסמכים לעשות זאת. ואם איננו מוסמכים לעשות זאת - אני מבקש מהיועץ המשפטי ליזום חקיקה או תיקון לתקנון. אני מסכים לכך שהכנסת לא תוכל בשום אופן להתערב בעניינים פליליים הנדונים בבית-המשפט, אבל בדו"ח התלוי ועומד בבית-המשפט, שיש לציבור רחב נגיעה אליו והנושא חוקי - אינני חושב שצריך לעכב את הכנסת מלדון בנושא ולהסיק מסקנות כפי הבנתה ומצפונה.

י. גולן:

אין טעם לבוא בטענות ליו"ר הכנסת. אני יכול לתאר לעצמי שבנסיונות בהן היה נתון יו"ר הכנסת הוא לא יכול היה לנהוג אחרת. הואיל והיה ספק, לא רצה יו"ר הכנסת לפסוק וביקש מוועדת הכנסת לברר את הנושא. יו"ר הכנסת לא קבע שאין לדון בנושא, הוא לא קבע שום הלכה.

היועץ המשפטי לממשלה טוען שאמנם הכנסת ריבונית לדון בנושאים שתבחר לדון בהם, אבל היא עצמה כבלה את עצמה. הכנסת אינה רוצה לדון בעניינים הנמצאים סוב-סודיזציה, אבל נדמה לי שהנושא שאנחנו מדברים עליו הוא במצב אחר לגמרי. פה היו הצעות לסדר-היום שיו"ר הכנסת אישר אותן, ההצעות הועלו בכנסת, נדונו והשר אשר השיב על ההצעות הסכים להעלותן לדיון בכנסת. לו היה זה נושא שצריך היה לעלות והיה נתון בידי יו"ר הכנסת - אפשר היה לטעון שיו"ר הכנסת רשאי שלא לאשרן מפני שחל עליהן עקרון הסוב-סודיזציה, אבל יו"ר הכנסת כבר אישר את ההצעות.

אני חושב שעקרון הסוב-סודיזציה אינו חל על נושא זה. גם מבחינת התקנון רשאים אנו לדון בנושא. אנחנו דנים על הצד הציבורי של העניין, כיוון שאנחנו נציג הציבור. עלינו להגן על 81% מאזרחי המדינה המבוססים בקופת החולים הכללית ואשר צפוייה סכנה שלא יקבלו טיפול רפואי. גם אם בית-המשפט יתיר את השביתה אנחנו לא נשתוק. הסעיף שבתקנון נותן לנו אפשרות לדון בנושא (א) כי איננו עומדים בפני בעיה של העלאת הנושא; (ב) הנושא הוא חמור מאוד ומחייב אותנו להשמיע דברינו.

אני מציע לדון סחר בנושא.

יו"ר הכנסת י. ששיהו:

אחרי ישיבת ועדת הכנסת יתכנסו יו"ר הכנסת והסגנים לישיבה.

ס. ביבי:

חשבתם שברור לחבר-הכנסת ברעם, שכאשר סגן יו"ר הכנסת מנהל את ישיבת הכנסת הוא ממלא את תפקידו מכוח יו"ר הכנסת, ואם יו"ר הכנסת אומר לו: כך תעשה - הוא עושה כך.

לדעתי נהג יו"ר הכנסת בסדר. היה לו ספק והוא רצה לצאת ידי-חובה של כל הצדדים. ישיבה זו של ועדת הכנסת מלמדת אותנו אם היה טעם בנעילת ישיבת הכנסת, כי אי-אפשר לחדש את הישיבה רק כדי לומר שהישיבה נעולה. אולי היה בזה טעם נעים יותר, אבל גם נעילת הישיבה היתה דבר סביר.

אני סבור שתחולת עקרון הסוב-סודיזציה צריכה להיות מצומצמת לחלוטין לאותם מקרים שהכנסת הגדירה אותם במדוייק ורצתה במדוייק להגביל את עצמה. אם יש סעיף המגדיר במדוייק באילו תחומים מונעת הכנסת את עצמה - הסעיף חל על הכנסת; אם ישנו סעיף כללי על סוב-סודיזציה, שהכנסת אינה יודעת במה המדובר - למשל סעיף 64 בתקנון הכחול, שהוא סעיף סתמי - אני חושב שהסעיף לא צריך לחול על כל מקרה ולהיות מעין סעיף סל.

אני חושב שעקרון הסוב-סודיזציה לא צריך לחול על הכנסת, בסייג שציטטתם קודם - באותן ההגבלות המפורשות שהכנסת הגבילה את עצמה. דיון בנושא זה צריך להיקבע-לכל המוקדם בסדר יומה של הכנסת. איננו רוצה לומר סתי, כי יו"ר הכנסת והסגנים מוסמכים לקבוע זאת.

י. נחשת:

היתה טעות בשיקול דעתו של יו"ר הכנסת. אפשר היה להכריז על הפסקה ולאחר מכן להמשיך או לנעול את הישיבה. טענתו של מר זהבי, שהגיש העתירה לבית-המשפט, היא - יש ביני לבין קופת חולים חוזה. אני משלם מס חבר. אני מבקש שהשופט יצווה על השובתים שלא להפר את החוזה. הרופאים אומרים: בחוזה שבין הרופאים לבין קופת-חולים מר זהבי הוא צד שלישי, ואם בכלל יכול הוא לצוות על רופא לחזור לעבודה - יכול הוא לצוות רק על הרופא המטפל בו ולא על כל הרופאים בארץ. אין חשש שהשופט לבנברג יושפע מהדיון בכנסת, ואני אומר זאת לטובתו של השופט. השופטים הם אנשי מקצוע ואינם מושפעים מדיון בכנסת או מדעת הקהל. יכול להיות שיהיה ערעור על החלטת השופט ואחר כך אולי גם משפט נוסף. מניעת דיון מהכנסת תגרום בכיה לדורות לחולים. המבחן בשביל הכנסת, כדי לדעת אם עקרון הסוב-יודיצה חל עליה או לא, הוא פשוט: הכנסת לא היתה אומרת לרופאים לא לשבות. אחרי בדיקה שחית רואים שזה לא המקרה. הדיון בכנסת לא ישפיע על השופט.

מותר לוועדת הכנסת להמליץ לפני יו"ר הכנסת להקדים מחר את הישיבה ולדון בשביתת הרופאים. ואם לא להקדים - לקיים הדיון בישיבת הכנסת מחר.

ב. הלוי:

אני מסכים עם דעת רוב החברים, פרט לדעתו של חבר-הכנסת ארזי. לא היה זה מקרה שהכנסת איננה יכולה לדון בו באופן קונקרטי, או איננה צריכה לדון בו; אבל באופן כללי - כן הייתי נזהר מהתערבות בעניינים התלויים ועומדים בפני בית-המשפט.

כפי שהיועץ המשפטי לממשלה אמר - על חברי הכנסת הנואמים בכנסת חלה הוראת סעיף 1 של חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם. לחבר-הכנסת מותר בנאומו בכנסת לפגוע, להעליב, להשמיץ, לעבור על כל חוקי המדינה, והוא אינו אחראי באופן אישי על דבריו, אבל בדורשיו ר הישיבה יפסיק נאומו וישמור על כבודה של הכנסת.

בסעיף 63 בתקנון הכחול נאמר: "התערבות במהלך של משפט המתנהל בבית-משפט על-ידי פניה ישראל לבית המשפט או על-ידי העלאת פרטי המשפט מעל בימת הכנסת, כל עוד לא ניתן פסק-דין סופי, אינה עומדת בהתאמה למעמדו של חבר-הכנסת ויש להימנע בכך". דבר כזה לא היה פה. אף אחד לא טוען שהדיון בכנסת הוא התערבות במהלך המשפט. פה היתה טעות בשיקול דעתו של יו"ר הכנסת, אשר הונהל על-ידי שרים, שמועות וגם מהביטוי: "סוב-יודיצה". אפשר להבין את הטעות. הוא הופחד על-ידי משפטנים ולא רצה להפר את החוק. אבל כאשר מתיישרים בניחותה ודנים בנושא רואים שהדעה הכללית היא שעקרון הסוב-יודיצה אינו חל על הנושא הזה. החברים העלו כבר דוגמאות. כאשר מתנהל משפט מסויים, נניח משפט אזרחי או בג"צ, אם משהו מתייחס לענין שעדיין לא הוכרע ונואם נאומים שיש בהם כדי לגשפיע על שיקול דעתו של השופט - זה נקרא בזיון בית המשפט ועלינו למנוע זאת.

שם וברי - ברי עדיף. לא היה סיפק בידי היועץ המשפטי לממשלה לברר על מה מתנהל המשפט. יו"ר הכנסת צריך היה לפנות לסעיף 71כ"ב: "החליטה הכנסת לכלול בסדר יומה הצעה לסדר-היום, יכלול הנושא בסדר-היום של הכנסת, והיושב-ראש - לאחר התייעצות עם הממשלה - יקבע את מועד הדיון בהתאם לסמכותו לפי סעיף 30."

לא נכון להתערב בענין התלוי ועומד להכרעה בבית-משפט, זה אפילו בזיון בית-המשפט; אבל צריך להשתמש בתקדימים שלנו. במקרה הקונקרטי שלפנינו זה לא מיני ולא מקצתי. אנחנו דנים בענין מסויים, לא ידוע במה דן בית-המשפט. לפני שבועיים פנה עוד זכרוני, מזכיר תנועת העולם הזה - כח חדש, לבג"צ בענין קופת חולים. נניח שהיום אחר הצהרים היה עומד על סדר-יומה של הכנסת חוק הבחירות, ולפני הצהרים היה מישהו מבקש מבית-המשפט העליון צו על תנאי, השופט אינו יכול לסרב לתת צו על תנאי, אלא אם כן מינה הרכב של 3 שופטים. בשעה 13.00 באים לבית-המשפט העליון, מגישים עתירה, משלמים אגרה של 25 לירות ומבקשים צו על תנאי. זה דבר בלתי חוקי. השופט ממנה הרכב של 3 שופטים, ואז היום אחר הצהרים הכנסת לא תשב? להיפך - לא אבחנו מתערבים בסמכות בית-המשפט, אלא אזרחים מתערבים בסמכות בית-המשפט באמצעות הכנסת. אין סמכות לפסול עתירה אלא אם כן החליטו על כך שלושה שופטים.

זה בזיון הכנסת להתחשב בשמועה שמתגבש איזה שהוא משפט ואיננו יודעים בדיוק על מה.

י"ר הכנסת י. ישעיהו:

אני מודה לחבר-הכנסת הלוי על שהעלה את האיסורה של חז"ל: שמא וברי - ברי עדיף. אני נהגתי לפי בריא. אני רגיש לענין הזה שהנושא של סוב-יודיצה עלול לסבך את הכנסת וכמעט שתבעתי דיון בוועדת הכנסת על נושא זה, וטוב שהוא התקיים. אני שמח על הדיון המתקיים בוועדה. שכר הדיון הזה שווה מהפסדה של הכנסת ששיבתה יכלה להתחדש או לא להתחדש בשעה 20.00.

לענין ההתייעצות עם הסגנים: אני מצטער על ההערה הזאת. הייתי עושה זאת. אני משתדל בכל כוחי לקיים שיתוף פעולה בין י"ר הכנסת והסגנים, אבל לא היה לי זמן לכך. מבחינה פורמלית האחריות נופלת עלי. יבואו הפרשנים ויפרשו. על כל פנים אני מתכוון לכנס את סגני אחרי הישיבה הזאת כדי לקבוע מתי לקיים את הדיון בשביתת הרופאים. לא ועדת הכנסת תקבע זאת. אינני חושב שצריך להקדים את ישיבת הכנסת מחר, כי זה ישבש עבודת הוועדות. נסתדר בתחום שעות עבודתה של הכנסת בימי ד' בשבוע משעה 11.00.

מ. שמגר:

רצוני להעיר למען הבהרת השקפתי, שאינני שבע נחת כל כך מפשטות הפתרון בנושאים האלה. אינני רוצה שהוועדה תתפזר בהרגשה שמה שכתוב בתקנון יפריע. ראשית, דובר על כך שזאת הצעה לסדר-היום שכבר אושרה. זאת אמת מידה מאוד מסוכנת, כיוון שהתאריך של אישור ההצעה אינו מבטל את העקרון של סוב-יודיצה. לא הייתי לוקח כאמת מידה, שבתאריך מסויים אושר הנושא. יכול להיות משפט פלילי הפוגע בזכויות האדם. זאת אמת מידה שלא הייתי מתהדר בה.

נקודה שניה היא - באיזו מידה הדברים חופפים. נדמה לי שאנחנו נתקלים בקושי של הניסוח הרחב. הניסוח היום מכסה כל הליך משפטי - כך הכנסת קבעה. לכן, כאשר רוצים לגמש זאת בצורה כלשהי צריך לתקן זאת. סיפרתי את הקוריוז האנגלי כדי להצביע איך אותה פרובלמה של שביתות מעוררת גם שם בעיה של סתירה לאלמנט של סוב-יודיצה. אומרים שלא נוכל להביע דעתנו על שביתות המתנהגות באנגליה. לכן הם חיפשו שינוי התקנון. לפי מה שכתוב עכשיו, ייתכן מצב שישבית את הכנסת מעבודתה. אם ההצעה לסדר-היום היתה: פטירת פלוני כתוצאה מהעדר סיפול רפואי ועל כך היה מתנהל בבית-המשפט משפט בגד הרופא שהתרשל במילוי תפקידו - זה סימפטום של תופעה כללית. צריך לפעול בדלת אמותיו של התקנון.

הזכרה כאן בית היתר אבחנה בין משפט פלילי לבין בג"צ. התורה המקובלת היא שאם מלאכת החקיקה של הכנסת אי-אפשר להפסיק. אם מדובר כאן על-כך שאפשר להפסיק את מלאכת החקיקה של הכנסת על-ידי הגשת בג"צ - זה לא נכון, כי מלאכת החקיקה נמשכת תמיד.

אבקש שתמצאו פתרון, ושלא יגידו שהכנסת נוהגת בתקנון כפי שהיא רוצה. הואיל והנוסח רחב - על הוועדה לחפש עקרון שהכלל הזה יהיה מציאותי יותר.

היו"ר א. אנטורסון:

התבהר לי שיש קונצנסיס רחב מאוד מסביב לשאלה. ניסחתי הצעת סיכום שיש לגביה הסכמה גם של י"ר הכנסת וגם של היועץ המשפטי לממשלה. אקרא לפניכם ההחלטה, המורכבת משלושה חלקים. האבחנה הברורה היא שאיננו מספלים בשאלות משפטיות.

1. על-פי בקשת יושב-ראש הכנסת דנה ועדת הכנסת בשאלה באיזו מידה הדיון בכנסת בנושא של: שביתת רופאי קופת חולים הכללית נמצא בהתאמה לעקרון של סוב-יודיצה.

2. ועדת הכנסת מאשרת את החלטותיה מיום 10.3.53 ומיום 24.8.62, כי אין לסטות מן הנוהג המקובל בכנסת שלא להעלות עניינים הנמצאים סוב-יודיצה.

3. הנושא של שביתת רופאי קופת חולים הכללית הועלה בכנסת בארבע הצעות לסדר-היום ביום 1.11.72 והכנסת החליטה לקיים בענין זה דיון במליאת הכנסת; מאחר והדיון בכנסת איננו על השאלות המשפטיות הכרוכות בשביתה, מחליטה ועדת הכנסת שאין בדיון על שביתת רופאי קופת חולים הכללית במליאת הכנסת משום פגיעה בכלל של סוב-יודיצה; וקוראת לחברי הכנסת להקפיד בדיון על החלטת הוועדה מיום 10.3.53 ו-24.8.62.

בניסוח זה יש משום קבלה על עצמנו את עול הסוב-יודיזה בטובן הרחב.

ג. נסיים:

אני מציע שהניסוח יהיה כזה: שלא יהיה משום הכרה בלאה של ועדת הכנסת היום בענין הזה. אפשר להוסיף סעיף: "שבשאלה אם ובאיזו מידה חל עקרון הסוב-יודיזה תדון ועדת הכנסת בישיבה קרובה" על-מנת שלא נחייב את עצמנו בקבלת עול הסוב-יודיזה.

היועץ המשפטי לממשלה בעצמו מיעץ לתקן את התקבון.

ג. ברעם:

הענין יבוא לדיון בוועדה. איננו צריכים להתייחס לזה עכשיו.

היו"ר א. א. אנטוריון:

היום נתייחס רק לענין הקונקרטי. אשר לענין הכללי - הדיון שהתקיים היום הוא רק דיון טרומי לנושא של סוב-יודיזה. שהחלטה תהיה: ועדת הכנסת דנה וקבעה... (מה שקרא יו"ר הוועדה בסעיף 3). אין צורך בשני הסעיפים הראשונים. וכן להוסיף: ועדת הכנסת תשוב ותדון בסוגיית הסוב-יודיזה בכללה.

א. רזיאל-נאור:

אני מוכן ללכת לקראת הגישה הזאת על-ידי כך שאמחק סעיף 2, אבל אמזכר החלטת ועדת הכנסת מיום 24.8.62 - בסוף סעיף 3 - כי אין לסטות מן הנוהג המקובל בכנסת שלא להעלות עניינים הנמצאים סוב-יודיזה.

היו"ר א. א. אנטוריון:

תכתוב על-פי הנוסח של סעיף 71(א)(3): "ענין מסויים התלוי ועומד להכרעה בבית

א. רזיאל-נאור:

המשפט."

ובסוף ההחלטה נכתוב: "ועדת הכנסת תקיים דיון בסוגיית הסוב-יודיזה בכללה."

היו"ר א. א. אנטוריון:

הוחלט: 1. על-פי בקשת יושב-ראש הכנסת דנה ועדת הכנסת בשאלה באיזו מידה הדיון בכנסת בנושא של 'שביתת רופאי קופת חולים הכללית' נמצא בהתאמה לעקרון של 'סוב-יודיזה';

2. הנושא של 'שביתת רופאי קופת חולים הכללית' הועלה בכנסת בארבע הזעות לסדר-היום ביום 1.11.72 והכנסת החליטה לקיים בענין זה דיון במליאת הכנסת.

מאחר שהדיון בכנסת איננו על השאלות המשפטיות הכרוכות בשביתה, מחליטה ועדת הכנסת שאין לדון על 'שביתת רופאי קופת חולים הכללית' במליאת הכנסת משום פגיעה בכלל של 'סוב-יודיזה', וקוראת לחברי הכנסת להקפיד בדיון על החלטת ועדת הכנסת מיום 24.8.62, כי אין לסטות מן הנוהג המקובל בכנסת שלא להעלות עניינים הנמצאים 'סוב-יודיזה';

3. ועדת הכנסת תקיים דיון בסוגיית 'סוב-יודיזה' בכללה.